

TREŠO PERSONU ATSEVIŠĶAS TIESĪBAS UN PIENĀKUMI PRASĪBAS TIESVEDĪBĀ

INDIVIDUAL RIGHTS AND OBLIGATIONS OF THIRD PARTIES IN LEGAL PROCEEDINGS

Daina Ose, Dr. iur.

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Civiltiesisko zinātņu katedras docente

Summary

Third parties is quite a significant institute of procedural law based on the principle of procedural economy and the duty to establish the truth in court. An essential feature of a third party's participation in legal proceedings is the need for that person to protect his or her legal interests and to intervene in the dispute between the parties on his or her own initiative. A judge is not entitled to summon a party to a civil case on his or her own initiative, if the party to the dispute has not made such a request. The third party, without his or her independent claims, is one of the parties to the dispute in support of the case. When deciding on the admission or summoning of a third party, the judge must assess whether the boundaries of the subject of the claim and the claim allow the protection of the legal interest of the third party concerned. Economic interest and actual interest are not grounds for admitting or summoning a third party to a civil case.

Atslēgvārdi: trešā persona, prasības tiesvedība, tiesības un pienākumi

Keywords: third party, legal proceedings, rights and obligations

Prasības tiesvedībā ir pierasts, ka civiltiesiskais strīds pastāv starp divām pusēm – prasītāju un atbildētāju. Šo personu procesuālās tiesības un pienākumi ir plaši diskutēti jautājumi juridiskajā literatūrā un arī tiesu praksē. Nedaudz citādāk ir ar trešajām personām civilprocesā. Saistībā ar šo lietas dalībnieku ir salīdzinoši maz publikāciju, kurās tiktu izvērtēts trešo personu tiesību un pienākumu apjoms. Taču trešās personas ir nozīmīgs procesuālo tiesību institūts, vadoties no procesuālās ekonomijas principa un patiesības noskaidrošanas pienākuma tiesā. Tiesību doktrīnā tiek atzīts, ka “trešo personu institūts ir ieviests civilprocesā, lai sekmētu lietas apstākļu vispusīgu noskaidrošanu un panāktu procesuālu ekonomiju.”¹

Būtiski atzīmēt, ka trešās personas kā lietas dalībnieki ir sastopamas ne tikai civilprocesā, bet arī administratīvajā procesā un to procesuālajās tiesībās un pienākumos

¹ Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā, 2016, 282. lpp.

ir saskatāma zināma līdzība. Abos procesos trešās personas ir tādas personas, kuru tiesības vai tiesiskās intereses vai pienākumus var skart tiesas spriedums lietā.² Tāpēc atsevišķas ar administratīvo procesu saistītas atziņas ir lietderīgi akcentēt, lai uzsvērtu trešo personu lomu civilprocesā.

Administratīvo lietu departaments saistībā ar trešo personu administratīvajā procesā ir skaidrojis, ka “par trešo personu administratīvajā procesā var būt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses var skart tiesas spriedums lietā. Vārdi “var skart” nenozīmē, ka jebkurš, kurš jebkādā veidā jūt, ka viņš ir ieinteresēts konkrētās lietas iznākumā, atzīstams par trešo personu. Lai, personu atzītu par trešo personu, jākonstatē iespējams šai personai piemītošo subjektīvo publisko tiesību aizskārums”.³ Savukārt tiesību doktrīnā attiecībā uz trešo personu civilprocesā tiek skaidrots, ka “trešā persona ir lietas dalībnieks, kurš iestājies jau iesāktā lietā sakarā ar to, ka tiesas spriedums strīdā starp pusēm var skart viņa tiesības vai pienākumus”.⁴ Tādējādi saistībā ar trešās personas dalību uzsāktā tiesvedībā būtiska pazīme ir šīs personas nepieciešamība sargāt savas tiesiskās intereses un iejaukties pušu strīdā pēc pušu vai savas iniciatīvas. Trešās personas iesaistīšana vai iejaukšanās procesā nevar kļūt par puses vai šīs personas pašmērķi palielināt lietas dalībnieku skaitu un padarīt procesu sarežģītāku vai, izmantojot lietas dalībnieka statusu, iegūt piekļuvi lietā iesniegtajiem pierādījumiem. Katrā atsevišķā gadījumā tiesai ir jāpieņem lēmums par attiecīgās personas pieļaušanu vai pieaicināšanu uzsāktajā tiesvedībā lietā, vērtējot tās tiesiskās intereses pamatotību.

Kā tas ir nostiprinājies tiesību doktrīnā un arī tiesu praksē, ka “trešās personas pieaicināšana ir tiesība, bet ne pienākums, kuram korespondētu kādas subjektīvas tiesības, tomēr tās realizēšana ir pienākums “pret sevi pašu”, tas nozīmē, ja kāds šādu pienākumu “pret sevi pašu” neievēro, tad tas zaudē zināmas iespējas un pasliktina savu juridisko stāvokli”.⁵ Kā piemēru šāda stāvokļa pasliktināšanai var norādīt Civillikuma⁶ 1601. pantā ietverto regulējumu, kurš panta trešajā daļā noteic, ka “ja ieguvējs nav laikā aicinājis atsavinātāju piedalīties prāvā, vai ved prāvu nolaidīgi, vai ielaižas ar pretinieku izlīgumā, vai arī nodod lietu izšķirt šķīrējtiesai, tad viņš zaudē tiesību celt prasību pret atsavinātāju”. No attiecīgā regulējuma izriet, ka lietas ieguvējs, ceļot attiesājuma prasību, ir ieinteresēts pieaicināt lietā kā trešo personu pašas lietas atsavinātāju, lai vēlāk nepieciešamības gadījumā varētu pret viņu celt regresa prasību. Taču ne visos gadījumos materiālā norma ietver sevī tiešu norādi par sekām, kuras iestājas, ja konkrētā persona netiek pieaicināta trešās personas statusā. Biežāk šīs negatīvās sekas izriet no Civilprocesa likumā⁷ (turpmāk – arī CPL) noteiktā, proti, CPL 427. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka apelācijas instances tiesa neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem ar lēmumu atceļ pirmās instances tiesas spriedumu un nosūta lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, ja apelācijas instances tiesa

² Sk.: Administratīvā procesa likums, 28. panta pirmā daļa, Civilprocesa likums, 78. panta pirmā daļa.

³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 25. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-414/2007. Pieejams: www.at.gov.lv

⁴ Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā, 2016, 282. lpp.

⁵ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013. gada 22. janvāra spriedums lietā Nr. SKC-27/2013. Pieejams: www.at.gov.lv

⁶ Civillikums: LV likums.

⁷ Civilprocesa likums: LV likums.

konstatē, ka tiesas spriedums piešķir tiesības vai uzliek pienākumus personai, kura nav pieaicināta lietā kā lietas dalībnieks. Lietas nosūtīšana jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai ir vērtējama kā procesuālā sankcija attiecīgajam lietas dalībniekam par procesuālo tiesību negodprātīgu izmantošanu, kas rada arī zināmas mantiskās sekas, bet pie nosacījuma, ka ir tikusi iesniegta apelācijas sūdzība un līdz ar to apelācijas instances tiesai ir bijusi dota iespēja vērtēt attiecīgo apstākli. Tātad, ja apelācijas sūdzība lietā netiek iesniegta un pirmās instances spriedums stājas spēkā, praksē var būt gadījumi, kad šāds tiesas spriedums skar tādas personas tiesiskās intereses, kura nav pieaicināta lietā kā lietas dalībnieks. Šādos gadījumos attiecīgā persona ir tiesīga izmantot tos procesuālos līdzekļus, kuri ir noteikti likumā saistībā ar lietas jaunu izskatīšanu, ja tiesas spriedums stāties spēkā. Taču arī šajā gadījumā jauna lietas izskatīšana būs atkarīga un pieļaujama, pamatojoties uz personas noteikti izteiktu gribu – iesniegtu pieteikumu vai lūgumu.

Būtiski atzīmēt, ka tiesnesim nav piešķirtas tiesības pašam pēc savas iniciatīvas pieaicināt lietas dalībnieku civillietā, ja strīda puse šādu lūgumu lietā nav pieteikusi. Tādu tiesību piešķiršana tiesnesim būtu pretrunā ar civilprocesam raksturīgo dispozitivitātes principu un lielā mērā arī ar sacīkstes principu, jo trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem tiek pieaicināta jau ierosinātā lietā kādā no pusēm, veicinot un sekmējot attiecīgās puses prasījumu vai iebildumu uzturēšanu. Tādējādi, kā tas jau tika norādīts, trešās personas pieaicināšana tiesvedībā ir attiecīgās puses tiesība, bet ne pienākums. Katra puse ir tiesīga pati brīvi izraudzīties tās procesuālās darbības, kuras sekmētu viņas pozīcijas pamatošanu tiesvedībā.

Savukārt tiesneša tiesības aprobežojas ar pieteikuma vai lūguma izlemšanu par trešās personas pielaišanu vai pieaicināšanu lietā, konstatējot šīs personas tiesiskās intereses pastāvēšanu. Pie līdzīga konstatējuma ir nonākusi arī Satversmes tiesa, norādot, ka “lēmumu par trešās personas pieaicināšanu vai pielaišanu lietā pieņem tiesa, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus un to, vai spriedums konkrētajā lietā var skart trešās personas tiesības vai pienākumus”.⁸ Līdz ar to, neredzot atbilstošu saistību ar izskatāmo strīdu, tiesnesim ir tiesības noraidīt puses lūgumu par trešās personas pieaicināšanu lietā vai arī personas pieteikumu, ar kuru tā ir lūgusi pieļaut viņu lietā kā trešo personu, pamatojot savu interesi iesaistīties attiecīgajā tiesvedībā un obligāti norādot strīda pusi, kurā trešā persona vēlas iestāties.

Trešā persona civillietā nevar būt neitrāla. Tās vieta un loma procesā ir stingri noteikta. CPL 80. panta pirmā daļa, kura noteic, ka trešās personas, kas nepiesaka patstāvīgus prasījumus par strīda priekšmetu, var iestāties lietā prasītāja vai atbildētāja pusē. Līdzīga satura normas ir atrodamas arī citu Eiropas valstu procesa likumos, tostarp Eiropas Civilprocesa noteikumu (*Model European Rules of Civil Procedure*)⁹ 40. panta otrajā daļā, proti, persona, kas iestājusies lietā, puses atbalstam nedrīkst iebilst pret jebkuru procesuālo darbību, kas jau ir veikta procesā. Savukārt Vācijas Civilprocesa likuma¹⁰ (*Zivilprozess Ordnung*) 66. § pirmā daļa noteic, ka ikviens, kuram ir tiesiska interese, lai viena puse uzvarētu strīdā starp citām personām, var

⁸ Satversmes tiesas 2011. gada 20. oktobra spriedums lietā Nr. 2010-72-01 “Par Civilprocesa likuma 78. panta trešās daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un 96. pantam”, [10.2] rindkopa. Pieejams: www.likumi.lv

⁹ Model European Rules of Civil Procedure. Pieejams: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/200925-eli-unidroit-rules-e.pdf

¹⁰ Zivilprozessordnung, Deutschland Gesetz. Pieejams: <https://dejure.org/gesetze/ZPO/66.html>

pievienoties šai pusei, lai to atbalstītu. Arī Frankfurtes pie Mainas Augstākā apgabaltiesa¹¹ (Vācijas tiesa) ir norādījusi, ka trešās personas iekļaušanās iesāktā procesā ir tiesiska interese par viņas atbalstītās puses “uzvaru”. Un ar tīri ekonomisku vai faktiskisku interesi nepietiek.

Savukārt Vācijas Federālās tiesas¹² praksē tiek atzīts, ka trešajai personai, kura iestājas lietā bez patstāvīgiem prasījumiem, jāatrodas tiesiskajās attiecībās ar atbalstāmo pusi vai pretējo strīda pusi, un attiecībā uz šo personu nolēmuma saturs vai izpilde rada tiešas vai netiešas sekas. Turklāt tiesiskās intereses jēdziens ir interpretējams plaši, bet arī šajā gadījumā judikatūrā tiek likts uzsvars uz to, ka nepietiek tikai ar personas faktisku, nemateriālu vai ekonomisku interesi.

Latvijas tiesu praksē jēdziens “tiesiskā interese”, it īpaši “trešās personas tiesiskā interese”, tiek skaidrots Administratīvo lietu departamenta spriedumos, norādot, ka pie “tiesiskās intereses” pieder visas tās trešās personas intereses, kuras ar publisko vai privāto tiesību normu, tātad Latvijas Republikas Satversmi, likumiem, Ministru kabineta noteikumiem un pašvaldību saistošajiem noteikumiem, bet ne ar administratīvo aktu, kļūst par individuālajām (paša) interesēm.¹³ Satversmes tiesas secinājumos tiek norādīts, ka personas likumiska interese ir tikai tāda personas interese, kas ir nesaraucama saistīta ar konkrētās personas subjektīvajām tiesībām.¹⁴

Tātad, lai tiesnesis lemtu par trešās personas pieļaušanu vai pieaicināšanu, tiesnesim ir jākonstatē individuālās jeb subjektīvās tiesības pastāvēšana, kas izriet no tiesiskajām attiecībām ar kādu no strīda pusēm, vai tiesas spriedums lietā var radīt tiešas vai netiešas sekas, piešķirot tiesības vai uzliekot pienākumus personai, kura ir skaidri norādīta attiecīgās personas iesaistīšanās uzsāktajā tiesvedībā, sniedzot atbalstu kādai no pusēm.

Tiesī tas apstākļi, ka trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem ir piesaistīta vienai no strīda pusēm, nošķir trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem no trešās personas ar patstāvīgiem prasījumiem, kuras tiesiskā interese vienlaikus ir vērsta gan pret prasītāju, gan pret atbildētāju lietā. Tiesību doktrīnā pārliecinoši ir nostiprinājies uzskats, ka trešā persona ir prasības tiesvedības institūts.¹⁵ Līdz ar to trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem ir vienas strīda puses atbalstītāja lietā. Viņa nevar būt neitrāla un lojāla abiem strīdniekiem. Tas būtu pretrunā prasības tiesvedības būtībai, kurā ir raksturīgs strīds starp divām pusēm. Tāpēc lietas dalībniekam, kurš lūdz tiesu pieaicināt lietā trešo personu, ir obligāta prasība norādīt, kurā strīda pusē trešā persona var iestāties, un šādai norādei ir jāizriet no lūgumā ietvertā pamatojuma par trešās personas iespējamo tiesisko interesi lietā. Savukārt, ja pieteikumu par pieļaušanu lietā trešās personas statusā iesniedz tāda persona, kura nav atzīta par lietas dalībnieku, pieteikuma pamatojumā ir jānorāda sava tiesiskā interese un strīda puse, kurā šī tiesiskā interese tiks aizsargāta. Lietas dalībnieka vai personas nespēja noteikt

¹¹ OLG Frankfurt, Beschluss vom 28.09.2012 – 13 W 56/12. Pieejams: <https://www-ibr--online-de>

¹² Landesarbeitsgericht Niedersachsen 2. Kammer, Urteil vom 27.02.2019, 2 Sa 244/18, ECLI:DE:LAG-NI:2019:0227.2SA244.18.00, [134]. Pieejams: <https://www-rechtsprechung-niedersachsen-de>

¹³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2013. gada 8. augusta lēmums lietā Nr. A421021209, SKA-784/2013. Pieejams: www.at.gov.lv

¹⁴ Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01. Pieejams: www.likumi.lv

¹⁵ Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā, 2016, 283. lpp.

trešās personas piesaisti attiecīgajai strīda pusei liek šaubīties par šādas personas tiesiskās intereses pastāvēšanu un nepieciešamību attiecīgajai personai tikt atzītai par lietas dalībnieku lietā. Visdrīzāk, šādai personai var konstatēt ekonomisko interesi vai faktiski interesi, bet ne tiesisko interesi. Kā piemēru šādiem gadījumiem var minēt hipotekārā kreditora piedalīšanos trešās personas statusā kopmantas dalīšanas vai mantas piederības strīdos (faktiska interese), ja hipotekārajam kreditoram pastāv tiesiskās attiecības ar abām strīda pusēm. Ekonomiskās intereses pamatā ir hipotekārā kreditora interese pēc iespējas sekmīgāk un ar mazākiem riskiem atgūt savas investīcijas un iespējamo peļņu (gūt finansiālu labumu). Šādos gadījumos personas tiesiskās intereses pastāvēšana ir visai apšaubāma, jo nav iestājusies nepieciešamība aizsargāt savas subjektīvās tiesības saistībā ar celto prasību.

Lemjot par trešās personas pielaišanu vai pieaicināšanu, tiesnesim ir jāvērtē, vai prasības priekšmeta un prasījuma robežas pieļauj attiecīgās trešās personas tiesiskās intereses aizsardzību. Tas izriet no trešo personu procesuālo tiesību un pienākumu apjoma, kas civilprocesā ir noteiktas šiem lietas dalībniekiem, proti, prasītājam un atbildētājam noteikto tiesību un pienākumu apjomam, tostarp tiesībām pārsūdzēt tiesas nolēmumu apelācijas un kasācijas kārtībā. Piešķirto tiesību un pienākumu apjoms arī norāda, ka trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem civiltiesiskā strīdā lietā nevar būt pusēm neitrāla, tai ir jāizvēlas puse, kuru atbalsta.

Tiesu praksē jau iezīmējas tendence attiecībā uz trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem stiprināt sasaisti ar strīda pusi. Senāta Civillietu departaments ir konstatējis, ka "Civilprocesa likums nenoteic regulējumu par tiesas izdevumu atlīdzināšanu valstij gadījumā, ja pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzējusi trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem, kura no valsts nodevas par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksas pienākuma ir atbrīvota, bet prasība ar apelācijas instances tiesas spriedumu noraidīta".¹⁶ Attiecīgajā lietā tika konstatēts, ka trešā persona lietā ir prasītājas izvēle, un prasība tika izskatīta uz trešās personas iesniegtās apelācijas sūdzības pamata. Tā kā prasītāja no tiesas izdevumiem nav tikusi atbrīvota, Senāts lēma, ka valsts nodeva par noraidīto apelācijas sūdzību šādā gadījumā ir piedzenama no prasītājas.¹⁷ Tas norāda uz to, ka trešās personas atbalsts noteiktai strīda pusei, iestājoties iesāktā procesā, ir cieši saistīts ne tikai ar trešās personas tiesiskās intereses aizsardzību, bet arī ar attiecīgās strīda puses interešu aizsardzību saistībā ar celto prasību, jo trešās personas rīcība ar viņas procesuālajām tiesībām rada tiešu vai netiešu ietekmi uz attiecīgo strīda pusi. Trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem iesaistīšana civillietā primāri ir katras strīda puses tiesība, nevis pienākums, un attiecīgajai strīda pusei ir jāizvērtē šādas personas lietderība procesā, vērtējot iespējamo sniegto atbalstu un iespējamās negatīvās sekas arī pašai trešajai personai, realizējot savas procesuālās tiesības.

Vēl viens Civilprocesa likumā neregulēts jautājums attiecībā uz trešajām personām bez patstāvīgiem prasījumiem ir tiesāšanās izdevumu atlīdzinājums. To taisīšana sakarā ar trešās personas iestāšanos procesā un procesuālo darbību realizāciju noteikti pastāvēs vai nu saistībā ar pierādījumu iesniegšanu lietā, vai ar nepieciešamību saņemt kvalificētu juridisko palīdzību procesuālo dokumentu sagatavošanai

¹⁶ Senāta Civillietu departamenta 2019. gada 12. jūnija spriedums lietā Nr. C04465513, SKC-148/2019. Pieejams: www.at.gov.lv

¹⁷ Turpat.

un pārstāvībai tiesā. Attiecīgā jautājuma regulējuma iekļaušana Latvijas Civilprocesa likumā ir tikai laika jautājums. Uz šādu apgalvojumu vedina vairāki apsvērumi. Kā nozīmīgāko var minēt to, ka gan Lietuvas, gan Igaunijas civilprocesa regulējumā ir paredzētas tiesības trešajai personai bez patstāvīgiem prasījumiem uz tiesāšanas izdevumu atlīdzinājumu atkarībā no strīda iznākuma. Lietuvas Civilprocesa likumā¹⁸ tas izriet no 47. panta, kurā noteikts, ka trešajai personai bez patstāvīgiem prasījumiem ir tiesības uz izdevumu atlīdzinājumu, taču tās nevar rīkoties tiesvedībā pret tās puses interesēm, kuras pusē tā piedalās, un, ja pēc lietas dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas tiesa konstatē, ka lietas izšķiršana neietekmēs iesaistītās trešās personas tiesības un pienākumus, tā izslēdz trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem no lietas ar savu lēmumu. Tādējādi katra no strīda pusēm, iesaistot lietā trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem, apzinās iespējamās finansiālās sekas, ja trešā persona tiks iesaistīta nepamatoti, savukārt arī trešajai personai, kura lūd savu iesaisti iesāktā procesā, ir jāapzinās, ka viņas tiesības rīkoties šajā procesā būs atkarīgas no piesaistes strīda pusei un tās aizsargājamām interesēm. Būtiski uzsvērt, ka procesuālās ekonomijas nolūkos tiesai ir piešķirta iniciatīva arī pašai lemt par sākotnēji iesaistītās trešās personas izslēgšanu no lietas dalībniekiem, ja tiek konstatēts, ka attiecīgās personas tiesiskā interese lietā nepastāv. Šāda regulējuma iekļaušana Latvijas Civilprocesa likumā būtu atbalstāma un veicinātu procesuālo ekonomiju gan attiecībā uz laiku, gan finanšu resursu patēriņu, vienlaikus novēršot nepamatotu personu iesaistīšanu tiesvedībā, gadījumā ja tiesvedības procesā noskaidrojas, ka personas dalībai procesā nav pamata vai arī tas ir zudis.

Vērā ņemama ir Lietuvas tiesu prakse, kurā ir nostiprinājusies atziņa, ka strīda puse un tās pusē iesaistītā trešā persona lietā ir saistītas ar vienādām procesuālajām sekām, proti, ja attiecīgajai pusei tiesas spriedums ir nelabvēlīgs, tas ietekmē arī šajā strīda pusē esošo trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem, tā nevar saņemt procesuālo izdevumu atlīdzinājumu ne no pretējās strīda puses, ne arī no tās puses, kurā viņa ir sniegusi atbalstu.¹⁹

Vērtējot trešās personas vietu un lomu Latvijas civilprocesā, jāatzīst, ka esošais regulējums, kā arī judikatūra pašlaik sniedz minimāli nepieciešamo šā civilprocesuālā institūta regulējumu un izpratni par tā vietu un lomu tiesvedībā. Taču ir nepieciešams izvērtēt iespēju modernizēt un pilnveidot esošo regulējumu, ņemot vērā Vācijas un Lietuvas pieredzi attiecīgajā jautājumā un Eiropas Civilprocesa noteikumus (*Model European Rules of Civil Procedure*) ietverto trešo personu institūta procesuālo redzējumu.

Kopsavilkums

1. Trešo personu iesaistīšanai iesāktā tiesvedībā ir pamats, ja ir skaidri norādītā tiesiskā interese un puse, kurā trešā persona sniegs atbalstu. Ekonomiskā interese un faktiskā interese nav pamats trešās personas pieļaišanai vai pieaicināšanai lietā. Trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem nevar būt “procesuāli neitrāla”;

¹⁸ Lietuvas Republikos civilinio proceso kodeksas. Pieejams: <https://www-infolex.lt>

¹⁹ Vilniaus apygardos teismas, Civilinė byla Nr. e2A-507-565/2021, Teisminio proceso Nr. 2-68-3-43579-2016-6. Pieejams: <https://liteko-teismai.lt>

ja tiek konstatēta šāda situācija, trešās personas tiesiskā interese prasības tiesveidībā nepastāv.

2. Latvijas Civilprocesā ir jānosaka trešo personu tiesības saņemt tiesāšanās izdevumus no zaudējušās puses, līdzīgi kā tos var atgūt attiecīgā puse, kurā šī trešā persona ir iestājusies vai tikusi pieaicināta. Taču šādu tiesību piešķiršana rada arī pienākumu trešajai personai pašai atlīdzināt pretējai pusei izdevumus tādā apmērā, kādā šīs personas iesaistīšana lietā ir radījusi attiecīgajai pusei.